

รายงานการศึกษาดูงานของ
คณะกรรมการการสวัสดิการสังคม สภาผู้แทนราษฎร
ณ ประเทศญี่ปุ่น
ระหว่างวันที่ ๑๑ – ๑๕ กันยายน ๒๕๕๒

LIRT

คำนำ

ตามที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๓๕ และข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๕๒ ข้อ ๘๒ (๓๒) ได้กำหนดบทบาทอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการสวัสดิการสังคม สภาผู้แทนราษฎรไว้เพื่อกระทำการพิจารณา สอบสวน หรือศึกษาเรื่องใด ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดสวัสดิการสังคมไม่น้อยกว่าสิทธิขั้นพื้นฐาน การสงเคราะห์ดูแลเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน โดยเฉพาะผู้ยากไร้ในเมือง และชนบท และผู้ด้อยโอกาสในสังคม นั้น

จากอำนาจหน้าที่ที่ได้กำหนดไว้ดังกล่าว จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งที่คณะกรรมการการสวัสดิการสังคมจะต้องปฏิบัติภารกิจ เพื่อเป็นการให้ความช่วยเหลือ ดูแล และแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนได้รับการจัดสวัสดิการตามนโยบายของรัฐให้มากที่สุด ภารกิจของคณะกรรมการจึงมิใช่เพียงแต่เป็นการนำสภาพปัญหาในประเทศมาเป็นแนวทางในการศึกษาเท่านั้น แต่ความสำคัญของการนำเอาแนวนโยบายต่างประเทศมาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาประเทศก็มีความสำคัญเช่นกัน ดังนั้น การปฏิบัติภารกิจในหน้าที่ความรับผิดชอบโดยการแสวงหาความรู้เพิ่มเติมจากประเทศต่าง ๆ จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง ที่จะนำเอานโยบายที่ดีและเห็นว่าเป็นประโยชน์มาปรับปรุง เปลี่ยนแปลง และพัฒนาประเทศให้ดียิ่งขึ้นต่อไป จากหลักการและเหตุผลข้างต้น คณะกรรมการการสวัสดิการสังคม สภาผู้แทนราษฎรจึงได้เดินทางไปศึกษาดูงานด้านการจัดสวัสดิการสังคม ณ ประเทศญี่ปุ่น ระหว่างวันศุกร์ที่ ๑๑ - วันอังคารที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๕๒ ซึ่งคณะกรรมการพิจารณาแล้วเห็นว่าประเทศญี่ปุ่นเป็นประเทศที่ให้ความสำคัญกับผู้สูงอายุและคนพิการ โดยการจัดสวัสดิการให้กับผู้สูงอายุ ซึ่งคณะกรรมการจะได้นำมาเปรียบเทียบกับการจัดสวัสดิการสังคมของประเทศไทยต่อไป และจากการเดินทางไปศึกษาดูงาน ณ ประเทศญี่ปุ่นครั้งนี้ทำให้คณะกรรมการได้รับทราบข้อมูลที่เป็นประโยชน์อย่างมาก ซึ่งจะได้นำแนวความคิดที่ได้รับจากการศึกษาดูงานมาเป็นข้อสังเกตและข้อเสนอแนะ เพื่อเสนอต่อรัฐบาลให้นำไปพิจารณาเป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาทางด้านสวัสดิการสังคมของประเทศให้เกิดประโยชน์ต่อประชาชนอย่างสูงสุดต่อไป

LI RT

การเดินทางไปศึกษาดูงานครั้งนี้จะไม่สำเร็จลงได้หากไม่ได้รับความอนุเคราะห์จากกระทรวงการต่างประเทศ เอกอัครราชทูตไทยประจำกรุงโตเกียว (นายสุวิทย์ สิมะสกุล) และเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายในการติดต่อประสานงานให้กับคณะกรรมการการสวัสดิการสังคมได้มีโอกาสดำเนินการเข้าพบผู้บริหารของหน่วยงานต่าง ๆ จนทำให้ผลการศึกษาดูงานสำเร็จลุล่วงเป็นไปตามวัตถุประสงค์ทุกประการ ดังรายละเอียดที่ระบุอยู่ในหนังสือฉบับนี้แล้ว คณะกรรมการจึงขอขอบคุณเจ้าหน้าที่ทุกฝ่ายมา ณ โอกาสนี้ และหวังเป็นอย่างยิ่งว่ารายงานการศึกษาดูงาน พร้อมทั้งข้อเสนอแนะจากการเดินทางไปศึกษาดูงานครั้งนี้ จะเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดสวัสดิการสังคม เพื่อนำข้อคิดที่ได้รับจากหนังสือเล่มนี้ไปเป็นแนวทางในการพัฒนางานด้านสวัสดิการสังคมให้กับประชาชนในประเทศได้รับประโยชน์อย่างสูงสุดต่อไป

(นายสมย์ เจริญช่าง)

ประธานคณะกรรมการการสวัสดิการสังคม

สารบัญ

	หน้า
กํานํา	ก
การศึกษาองานของคณะกรรมการ	๑
การศึกษาองานด้านสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุ ณ Osaka Prefectural Governmentและการเข้าพบผู้บริหาร Long-term Care Insurance System วันศุกร์ที่ ๑๑ กันยายน ๒๕๕๒	
การศึกษาองานด้านการจัดสวัสดิการสังคมเพื่อการฟื้นฟูและช่วยเหลือคนพิการ แห่งญี่ปุ่นและการหารือร่วมกับผู้บริหารองค์กรเพื่อการฟื้นฟูและช่วยเหลือคนพิการ แห่งญี่ปุ่น (Japanese Society for Rehabilitation of Persons with Disabilities (JSRPD))เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับความช่วยเหลือคนพิการระหว่าง ไทยกับญี่ปุ่น	๑๑
การเข้าเยี่ยมชมการระเอกอัครราชทูตไทยประจำกรุงโตเกียว	๑๗
ข้อสังเกตและข้อเสนอแนะจากการศึกษาองาน	๒๒
บทสรุปและประโยชน์ที่จะได้รับ	๒๓
รายนามคณะเดินทาง	๒๕

การศึกษาดูงาน
ด้านสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุ ณ Osaka Prefectural Government
และการเข้าพบผู้บริหาร Long-term Care Insurance System
วันศุกร์ที่ ๑๑ กันยายน ๒๕๕๒

คณะกรรมการการสวัสดิการสังคม สภาผู้แทนราษฎร ได้เข้าพบผู้บริหาร Long-term Care Insurance System ในวันศุกร์ที่ ๑๑ กันยายน ๒๕๕๒ เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับงานด้านสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุ ณ Osaka Prefectural Government โดยมี นายชนต รัตตะกฤษ เป็นผู้แปล ปราบกฏผลการหารือ ดังนี้

Long-term Care Insurance System

ผู้บริหารของ Long-term Care Insurance System

Nursing Care Support, Elderly Citizens CareOffice, Department of social Welfare

๑. Masato Kumaki, Director
๒. Hiroyuki Kimura, Assistant Director
๓. Yoshihisa Tanaka, Chief Senior Staff

International Relations Division, Department of Civic and Cultural Affairs

LIRT

๑. Katsuhiko Ikuzawa, Assistant Director

๒. Rie Ochi, Assistant Senior Staff

ระบบการดูแลผู้สูงอายุระยะยาวของประเทศญี่ปุ่น

ประชากรผู้สูงอายุทั้งหมดของประเทศญี่ปุ่น ในปี ๒๐๐๐ คิดเป็นร้อยละ ๒๒.๖ ซึ่งเป็นผู้สูงอายุที่มีอายุเกิน ๖๕ ปี ส่วนประเทศไทยมีผู้สูงอายุเฉลี่ยร้อยละ ๗.๗ ดังนั้น ประเทศญี่ปุ่น จึงมีความต้องการที่เกี่ยวกับการดูแลผู้สูงอายุมากกว่าทางประเทศไทย

ปัจจุบันประเทศญี่ปุ่น มีประชากรที่มีอายุ ๖๕ ปีขึ้นไปประมาณร้อยละ ๑๐ เมื่อเทียบกับประเทศไทยในปัจจุบันนั้นเท่ากับประเทศญี่ปุ่นเมื่อปี ๑๙๗๕ ซึ่งเป็นปีที่เศรษฐกิจของประเทศญี่ปุ่นมีความเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว และพบปัญหาเรื่องผู้สูงอายุมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นอย่างรวดเร็วตามไปด้วย

คณะกรรมการฯ เข้าพบผู้บริหาร

Long-term Care Insurance

ปี ๑๙๗๓ ประเทศญี่ปุ่นมีปัญหาในเรื่องราคาน้ำมันที่เพิ่มสูงขึ้น รัฐบาลญี่ปุ่นได้มีการเพิ่มเงินออมสำหรับผู้สูงอายุไว้ใช้ในการดูแลผู้สูงอายุตอนเกษียณอายุในลักษณะเงินบำนาญ โดยมีระยะเวลาการเก็บเงินประมาณ ๑๐ ปี โดยรัฐบาลได้จัดให้มีสวัสดิการแก่ผู้สูงอายุฟรีทุกเรื่อง ทั้งนี้ ซึ่งเป็นเรื่องดีสำหรับผู้สูงอายุ รัฐบาลญี่ปุ่นมีความเข้าใจว่าถ้ามีการเพิ่มสวัสดิการแล้วจะยกเลิกหรือลดสวัสดิการลงจะทำได้ยาก และปัญหาอีกอย่างหนึ่งที่ตามมาคือผู้สูงอายุที่ต้องการการดูแลและช่วยเหลือนั้นมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น

ปี ๑๙๘๕ รัฐบาลได้มีการวางแผนดำเนินงานในระยะ ๑๐ ปี โดยเน้นในเรื่องการส่งเสริมสุขภาพ และสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุ

ปี ๑๙๙๐ รัฐบาลได้เริ่มถ่ายโอนหน้าที่ของการดูแลเรื่องสุขภาพ และสวัสดิการผู้สูงอายุทั้งหมดไปอยู่ในความดูแลของการปกครองส่วนท้องถิ่น

ในปี ๒๐๐๐ เริ่มมีการนำระบบการดูแลผู้สูงอายุระยะยาวมาใช้

ก่อนมีระบบการดูแลระยะยาว

- ครอบครัวเป็นผู้ดูแลผู้สูงอายุ และส่วนใหญ่เป็นหน้าที่ของผู้หญิง(แม่บ้าน)

- การนำผู้สูงอายุเข้ารับการดูแลในสถานดูแลผู้สูงอายุเฉพาะยังมีน้อยอยู่
- เกิดปรากฏการณ์การเข้าโรงพยาบาลเชิงสังคม
- การเข้าโรงพยาบาลสามารถใช้สิทธิของระบบประกันสุขภาพได้ เป็นการลดค่าใช้จ่ายของครอบครัว
- ค่าใช้จ่ายของรัฐบาลในการรักษาพยาบาลสูงขึ้น

สาเหตุที่นำระบบการดูแลผู้สูงอายุระยะยาวมาใช้ คือ ผู้หญิงออกไปทำงานนอกบ้านมากขึ้น และเป็นครอบครัวที่มีแต่สามี ภรรยา และลูกเท่านั้น ทำให้ผู้สูงอายุไม่มีผู้ดูแล จึงจำเป็นที่จะมีการจัดทำระบบดังกล่าวเข้ามา โดยการเก็บภาษีที่อัตราร้อยละ ๕ จึงทำให้มีปัญหาเชื่อมโยงเกี่ยวกับงบประมาณของรัฐบาล และการแก้ไขปัญหาโดยการเพิ่มภาษี นั้นจะทำให้ประชาชนไม่พอใจในเรื่องดังกล่าว ดังนั้น รัฐบาลจึงได้มีการจัดทำระบบการดูแลผู้สูงอายุในระยะยาวขึ้น โดยมีการเก็บเงินประกันสุขภาพ ซึ่งไม่ใช่เป็นการเก็บภาษีเพิ่มขึ้นจากประชาชน และถ้าบุคคลใดไม่มีเงินประกัน ก็จะมีเงินที่ได้รับบริจาคมาจากโรงพยาบาล หรือสวัสดิการจากรัฐทดแทน ส่วนกรณีผู้มีรายได้น้อยจะได้รับเงินจากสวัสดิการสังคมจากรัฐตัวอย่าง ผู้ป่วยเกิดเส้นเลือดในสมองแตกนอนรักษาในโรงพยาบาล ค่ารักษาพยาบาลทางโรงพยาบาลจะเป็นผู้รับผิดชอบ แต่ปัญหาที่เกิดขึ้นก็คือ ระบบไม่ได้มีระบบเดียวแต่มี ๒ ระบบ ซึ่งทำให้มีการดำเนินงานยากขึ้น ทำให้ศูนย์ได้จัดทำระบบดูแลผู้สูงอายุระยะยาวเพิ่มขึ้น เนื่องจากผู้สูงอายุไม่ต้องการให้ลูกหลานดูแลเหมือนเดิม พร้อมกันนี้ยังมีระบบอาสาสมัครจากชุมชนเข้ามาบริการใช้อีกด้วยทางหนึ่ง

ข้อเสนอแนะ ประเทศไทยมีความผูกพันระหว่างครอบครัวและทางสังคมมากกว่าประเทศญี่ปุ่น แต่ในอนาคตอาจลดน้อยลง และจะมีผู้สูงอายุมากขึ้น ควรจะเอาความสัมพันธ์ของครอบครัวและสังคมใช้ต่อไป และควรนำระบบการดูแลผู้สูงอายุมาประยุกต์ใช้อีกทางหนึ่งด้วย

Long-term Care Insurance

ลักษณะของระบบการดูแลผู้สูงอายุระยะยาวของประเทศญี่ปุ่น

- มีเป้าหมายให้บริการดูแลผู้สูงอายุทั้งที่บ้านและที่สถานดูแลผู้สูงอายุ และจัดให้มีบริการที่หลากหลาย

LI RT

- บริหารจัดการการเงินการคลังภายใต้ระบบประกัน ผู้รับบริการมีส่วนร่วมในค่าใช้จ่าย เพื่อให้เห็นสิทธิประโยชน์และภาระชัดเจน
- รัฐบาลกลางและส่วนการปกครองท้องถิ่นมีส่วนร่วมจ่ายเงินภายใต้ระบบประกัน
- มีระบบประเมินความจำเป็นในการขอรับบริการโดยเอกสาร แพทย์ และ คณะกรรมการพิจารณา
- ผู้ให้บริการมีหลากหลายประเภทขององค์กร ผสมผสานระหว่างรัฐบาล เอกชน และองค์กรไม่แสวงหากำไร

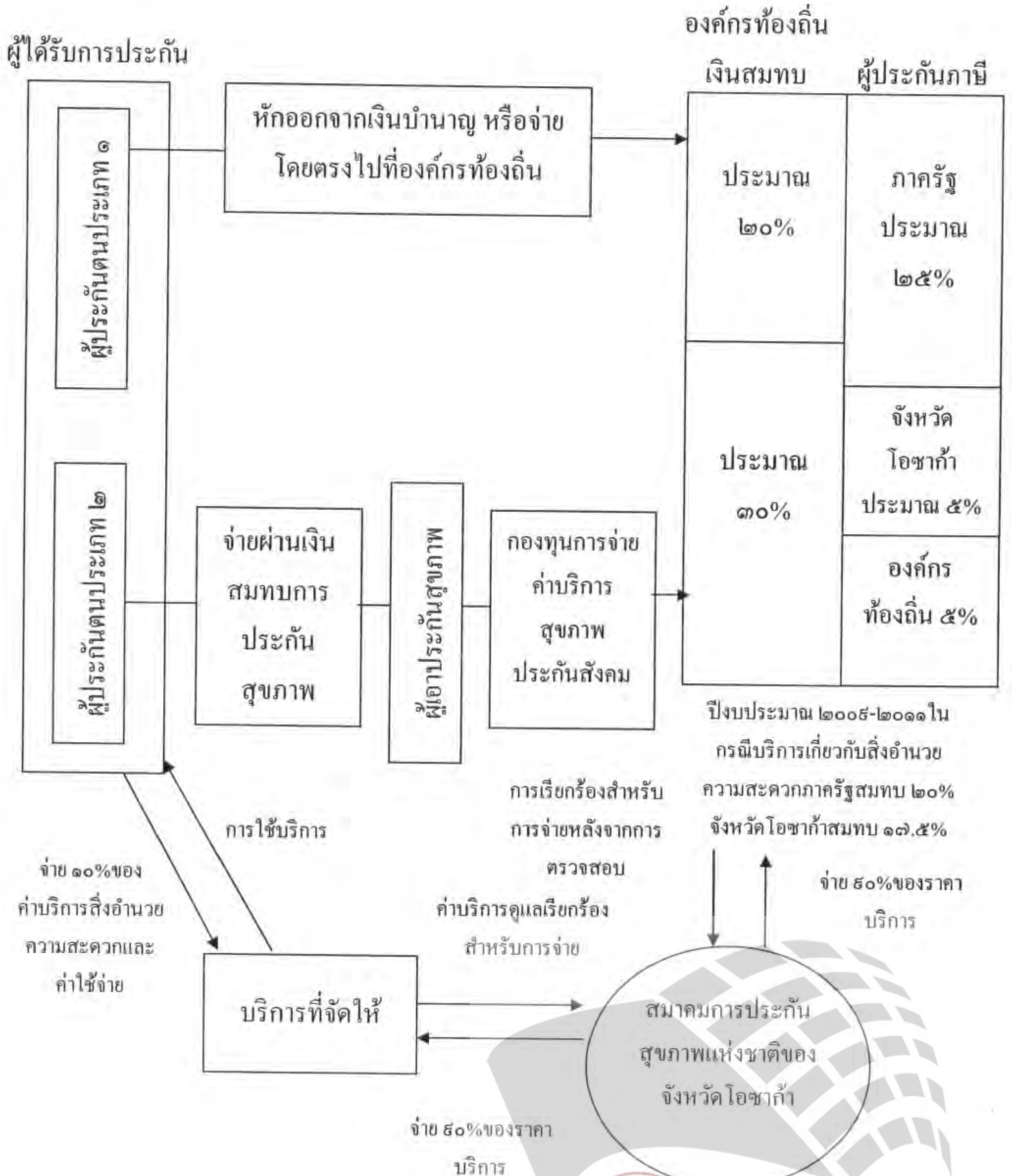
คณะกรรมการฯ เข้าพบผู้บริหาร

Long-term Care Insurance

ในวันศุกร์ที่ ๑๑ กันยายน ๒๕๕๒

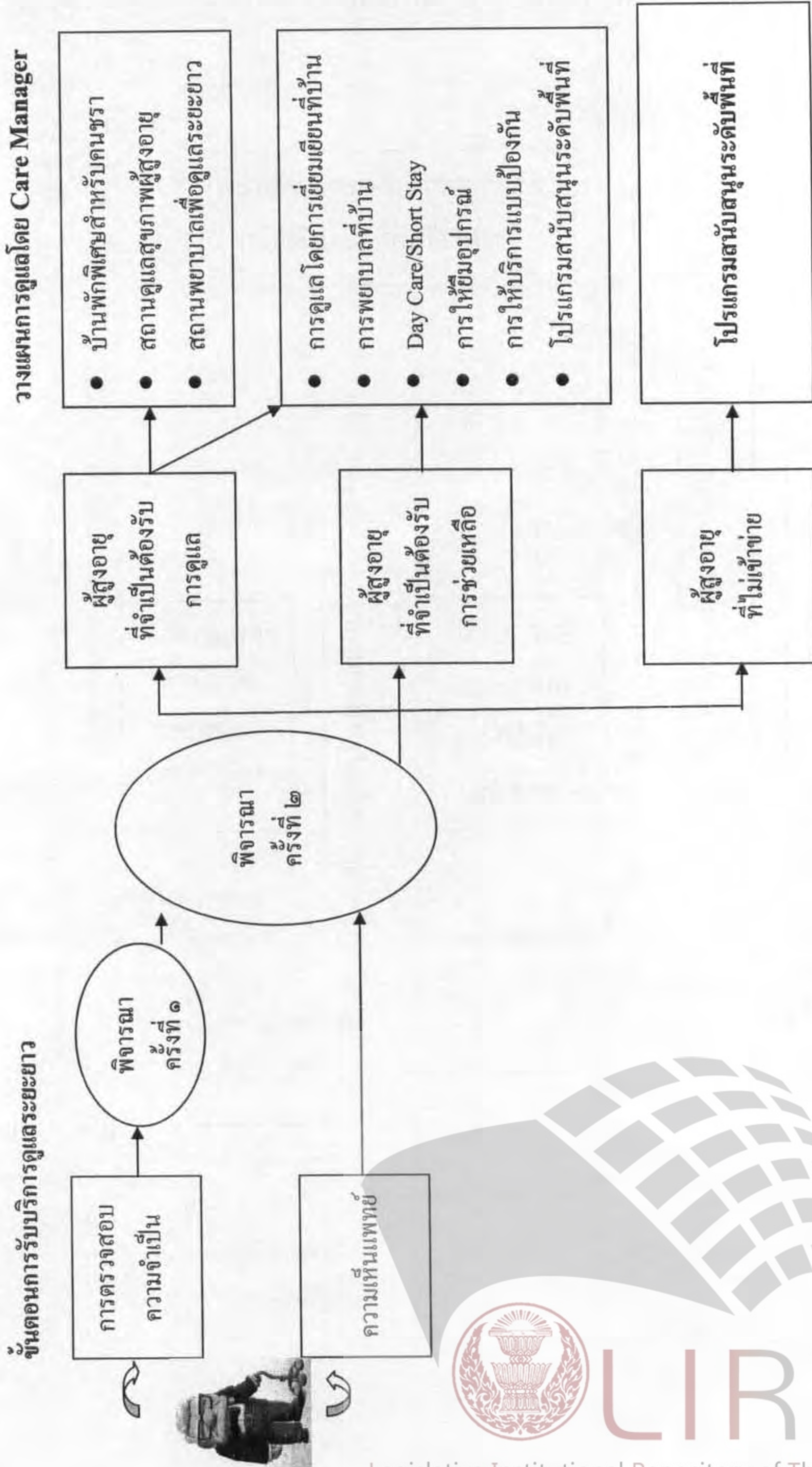

ระบบประกันการดูแลผู้สูงอายุระยะยาวของประเทศไทย
 การบริการและการจ่ายเบี้ยประกันระบบประกันสำหรับการดูแลระยะยาว

ขั้นตอนการรับบริการดูแลผู้สูงอายุระยะยาว คือ

LONG – TERM CARE INSURANCE

LIART

ในอดีตประเทศไทยไม่มีระบบการดูแลผู้สูงอายุระยะยาว ผู้ที่ไม่มีครอบครัว และมีรายได้น้อย ทางรัฐบาลจะให้ความช่วยเหลือและนำผู้สูงอายุเข้าไปอยู่ในศูนย์ ต่อมา โครงสร้างทางสังคมมีการเปลี่ยนแปลงไปมาก เมื่อก่อนครอบครัวจะมี ปู่ ย่า ตา ยาย อาศัยอยู่ร่วมกัน แต่ในปัจจุบันไม่ได้อยู่ร่วมกันเหมือนแต่ก่อน แต่เปลี่ยนเป็นครอบครัวที่มีลักษณะเดี่ยว คือ มีแต่ พ่อ แม่ ลูก และในปัจจุบันประชากรมีอายุยืนมากขึ้น โดยผู้ชายมีอายุเฉลี่ยอยู่ที่ประมาณ ๗๘ ปี และผู้หญิงมีอายุเฉลี่ยประมาณ ๘๕ ปี สัดส่วนของประชากรทั้งหมดพบว่า ผู้สูงอายุมีอัตราเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วครอบครัวส่วนมากออกไปทำงานนอกบ้านเป็นหลัก ซึ่งทำให้ครอบครัวที่จะดูแลผู้สูงอายุนั้นมีเวลาน้อยลง อีกทั้งปัญหาที่พบคือ คนที่จะดูแลผู้สูงอายุนั้น บางคนดูแลไม่ไหว ไม่มีหลักในการดูแลผู้สูงอายุ และมีการทำร้ายผู้สูงอายุ ขณะนี้ผู้สูงอายุไม่ได้เป็นปัญหาของครอบครัวแต่อย่างใด แต่เป็นปัญหาของสังคมด้วย ดังนั้น รัฐบาลและสังคม จะต้องให้ความช่วยเหลือและให้การดูแลผู้สูงอายุอย่างเป็นระบบ

โครงสร้างของระบบ

ตัวระบบจะเป็นการเก็บเงินจากผู้เอาประกัน และในอนาคตมีสิทธิใช้ประกันได้ ผู้ดูแลระบบประกันคือ เทศบาล และคนที่อยู่ในระบบดังกล่าวจะต้องมีอายุตั้งแต่ ๔๐ ปีขึ้นไป และผู้ที่มีอายุเกิน ๖๕ ปี จะถูกเรียกว่าเป็นผู้ประกันระดับ ๑ และหากมีปัญหาทางร่างกายทางสุขภาพที่ต้องพักรักษาอยู่ที่บ้านสามารถใช้ประกันได้ทันที และผู้ที่มีอายุ ๔๐-๖๕ ปี เรียกกลุ่มนี้ว่าเป็นผู้ประกันระดับ ๒

ขณะนี้ จังหวัดไอซาก้า มีผู้สูงอายุที่มีอายุเกิน ๖๕ ปี ประมาณ ๑,๘๕๐,๐๐๐ คน และมีผู้ต้องการความช่วยเหลืออย่างเร่งด่วน ประมาณ ๓๔๐,๐๐๐ คน ซึ่งเป็นผู้เอาประกันระดับ ๑ งบประมาณที่ใช้ในการดูแลจำนวน ๔๒,๐๐๐ ล้านบาท ถ้ามีการใช้ประกันต้องมีการตรวจสอบว่าบุคคลผู้นี้มีสิทธิใช้ประกันได้จริงหรือไม่ และภายหลังจากมีการตรวจสอบแล้วได้มีการกำหนดหลักเกณฑ์ที่จะเอาประกัน ผู้สูงอายุที่ต้องการรับความช่วยเหลือ จะมีการวางแผนการช่วยเหลือ โดยการแบ่งตามความเหมาะสม โดยผู้ที่วางแผนจะมีการปรึกษาหารือกับองค์กรที่เข้าร่วม และมีการจัดเป็นระบบขึ้นมา

สรุปได้ว่า ทางเทศบาลจะเป็นผู้คัดสรรว่าบุคคลใดที่ต้องการความช่วยเหลือและจะจัดทำบัญชีรายชื่อเข้าสู่ระบบ care plan (แผนการดูแล) และส่งต่อให้ care manager (ผู้ดูแล) และไปปรึกษากับองค์กรหลาย ๆ แห่งเพื่อจัดทำระบบการดูแลต่อไป

ในส่วนของการใช้จ่าย ผู้เอาประกันจะต้องรับผิดชอบเป็นบางส่วน โดยมีสัดส่วนคือ ร้อยละ ๑๐ กล่าวคือต้องออกค่าใช้จ่ายเอง ร้อยละ ๕๐ ได้จากประกันและภาษี

การให้บริการและการให้ความช่วยเหลือ แบ่งออกเป็น ๒ อย่าง คือ

๑. การได้รับบริการและการช่วยเหลือระหว่างอยู่ที่บ้าน กรณีผู้ที่ได้รับการช่วยเหลืออาศัยอยู่ในบ้านของตนเอง จะมีคนมาดูแล ทั้งในส่วนการอาบน้ำ ทำอาหาร ซักของ และบางครั้งจะมีพยาบาลเข้ามาดูแล ซึ่งบางครั้งผู้ป่วยอาจจะต้องเดินทางไปรับบริการที่ศูนย์ด้วยตนเอง

๒. การได้รับบริการจากศูนย์ คือ ผู้ป่วยที่ต้องการให้ดูแลตลอดเวลา เนื่องจากมีปัญหาทางด้านสุขภาพอย่างมาก ปัจจุบันศูนย์ได้รองรับการให้บริการได้ถึงร้อยละ ๓ ของจำนวนผู้เอาประกันทั้งหมด และรัฐบาลได้มีการวางแผนในการจัดศูนย์ในระดับย่อยเพื่อรองรับการให้บริการขึ้นอีกหลายแห่ง

การจ่ายเงินสมทบเข้าสู่ระบบประกันการดูแลผู้สูงอายุระยะยาว

ระดับที่ ๑ : ๐.๕ ผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกได้รับการคุ้มครองด้านรายได้ หรือ ทั้งครัวเรือน ไม่เสียภาษีท้องถิ่นและรับบำนาญสวัสดิการ

ระดับที่ ๒ : ๐.๕ ผู้ที่ทั้งครัวเรือนไม่เสียภาษีท้องถิ่น (รายได้รวมของครัวเรือนไม่เกิน ๘ แสนบาทต่อปี)

ระดับที่ ๓ : ๐.๑๕ ผู้ที่ทั้งครัวเรือนไม่เสียภาษีท้องถิ่น (รายได้รวมของครัวเรือนไม่เกิน ๘ แสนบาทต่อปีไม่อยู่ภายใต้ระดับที่ ๒)

ระดับที่ ๔ : ๐.๕ ผู้ที่ไม่เสียภาษีท้องถิ่น (ที่รายได้น้อยกว่า ๘ แสนบาทของเงินบำนาญรวมกับรายได้อื่น ๆ) แต่ครัวเรือนของเขาเสียภาษีท้องถิ่น

ระดับที่ ๕ : ผู้ที่เสียภาษีท้องถิ่นแต่ครัวเรือนของเขาเสียภาษีท้องถิ่น

ระดับที่ ๖ : ๐.๒๕ ผู้ที่เสียภาษีท้องถิ่นไม่เกินจำนวนที่กำหนด (รายได้ของผู้ถูกประกันไม่เกิน ๒ ล้านบาทต่อปี)

ระดับที่ ๗ : ๐.๕ ผู้ที่เสียภาษีท้องถิ่นเกินจำนวนที่กำหนด (รายได้ของผู้ถูกประกันเกิน ๒ ล้านบาทต่อปี)

LI RT

หมายเหตุ เงินสมทบพื้นฐาน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถกำหนดได้เอง ตามสภาพพื้นที่ โดยเฉลี่ยทั่วประเทศ ปัจจุบันประมาณ ๔,๑๐๐ เยน

ค่าเบี้ยประกัน

เบี้ยประกัน เทศบาลมีการตั้งเป็นศูนย์ขึ้นเพื่อเก็บเงินประกัน ดังนั้น การเรียกเก็บ เบี้ยประกันของแต่ละจังหวัดหรือเขต จะมีอัตราเบี้ยประกันที่แตกต่างกัน ยกตัวอย่าง จังหวัด โอซาก้า เสียค่าเบี้ยประกันเดือนละ ๔๕,๐๐๐ บาท ในประเทศญี่ปุ่นการเสียเบี้ยประกันเฉลี่ย ประมาณ ๔,๑๐๐ เยน/เดือน จังหวัด โอซาก้าเสียค่าเบี้ยประกันสูงกว่า และมีระบบคำนวณจากรายได้ของผู้เสียเบี้ยประกัน สำหรับผู้มีรายได้ต่ำจะมีระบบลดเบี้ยประกัน และค่าเบี้ยประกันจาก บำนาญในตอนที่อายุ ๖๕ ปี กรณีที่ผู้เอาประกันจะไปใช้บริการในแต่ละอย่างจะต้องเป็นผู้รับผิดชอบจ่ายร้อยละ ๑๐ ของค่าใช้จ่าย แต่จะมีระบบควบคุมอีกครั้งหนึ่ง โดยมีการควบคุมไม่ให้แพงเกินไป ซึ่งจะคั้งเกณฑ์ไว้ว่าการจ่ายค่าใช้จ่ายเกินไป ส่วนเกินรัฐจะเป็นผู้จ่ายคืน และการใช้บริการจะมีเกณฑ์ว่าจะใช้เดือนและเท่าใด และถ้าใช้ค่าใช้จ่ายเกินผู้รับประกันต้องจ่ายเพิ่ม แต่ละศูนย์จะมีกฎเกณฑ์ที่แตกต่างกัน

ระบบดังกล่าวจัดทำขึ้นมาเพื่อช่วยเหลือผู้ที่มีรายได้ต่ำ และนำมาใช้ในปี ๒๐๐๐ มีการคิดแปลงปรับปรุงอยู่ตลอดเวลา กล่าวคือ ระบบประกันสุขภาพ เมื่อก่อนรัฐบาลจะเป็นผู้รับผิดชอบทั้งหมด แต่ขณะนี้ได้มีการเปลี่ยนแปลง ปัจจุบันผู้ที่ใช้บริการสามารถเลือก บริการหรือผู้ให้บริการเองได้ โดยผู้รับบริการจะเซ็นสัญญา กับศูนย์ต่าง ๆ และสามารถเข้าไปใช้ บริการได้หลายอย่าง เช่น ประกันสุขภาพหรือประกันสังคม หลังจากมีการปรับปรุงระบบ ศูนย์แต่ละแห่งได้มีการบริการ และมีบริษัทจัดตั้งขึ้นมาใหม่หลายแห่ง เพื่อดูแลผู้ป่วยหรือ ผู้สูงอายุมากขึ้น ได้มีการร่วมมือระหว่างภาครัฐและภาคเอกชนในการดำเนินงานของระบบ ดังกล่าว สาเหตุที่ให้ภาคเอกชนเข้าร่วมนั้น ก็เพื่อทำให้เกิดการแข่งขันอย่างเป็นระบบขึ้น และผู้รับบริการสามารถที่จะเลือกได้ รัฐจะเป็นผู้ตั้งเกณฑ์เท่านั้น เช่น ผู้ดูแล ๑ คน ดูแลผู้สูงอายุ ๓ คน ถ้าทำตามเกณฑ์ไม่ได้ก็จะไม่สามารถเข้าร่วมในระบบได้ และมีการตรวจสอบอยู่ ตลอดเวลา รัฐต้องสนับสนุนให้บริษัทพอสมควร เพราะบริษัทจะได้ให้บริการที่ดีต่อผู้เอา ประกัน

ปัญหาที่พบในประเทศญี่ปุ่น ได้แก่

๑. ผู้สูงอายุมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น พร้อมทั้งมีการเข้ารับบริการมากขึ้น จึงทำให้ระบบมีปัญหาอยู่ตลอดเวลา ค้างนั้น จึงทำให้มีการเก็บภาษี และเบี้ยประกันที่ผู้สูงอายุสูงขึ้น
๒. โครงสร้างพื้นฐาน (ด้านผู้ให้บริการ) มีความแตกต่างกันในแต่ละพื้นที่
๓. การขาดกำลังคนในการดูแลผู้สูงอายุในระยะยาว เนื่องจากมีรายได้ต่ำ ทำให้ผู้ดูแลมีจำนวนน้อยลง
๔. สถานที่ให้บริการไม่เพียงพอต่อการให้บริการของผู้สูงอายุ

ปัญหาผู้สูงอายุสตรีในประเทศญี่ปุ่น

ในหน่วยงานองค์กรและสถาบันต่างๆ ของประเทศญี่ปุ่นมีสตรีทำงานอยู่เป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะในโรงพยาบาลมีสตรีทำงานเป็นพยาบาลร้อยละ ๘๗ และเป็นผู้ช่วยพยาบาลร้อยละ ๑๐๐ สตรีร้อยละ ๘๘ ทำงานดูแลผู้สูงอายุในบ้านพักสำหรับผู้สูงอายุ และสตรีร้อยละ ๘๘.๘ ทำงานดูแลผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในครอบครัว ในเดือนตุลาคม พ.ศ. ๒๕๖๕ ได้มีการก่อตั้งสมาคมพยาบาลและสวัสดิการของญี่ปุ่นทำให้สถานภาพและสวัสดิการของผู้ดูแลผู้สูงอายุดีขึ้น ต่อมาเมื่อองค์การสหประชาชาติได้รณรงค์เรื่องสิทธิของสตรีในการทำงานตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๑๘ ซึ่งเป็นปีสตรีสากลหรือ United Nations Year of Women และได้มี Convention on the Elimination of all Forms of Discrimination against Women (CEDAW) เพื่อจัดการแบ่งแยกกีดกันสตรีในทุกรูปแบบ รัฐบาลญี่ปุ่นได้แก้ไขปรับปรุงกฎหมายบำนาญปี พ.ศ. ๒๕๒๘ ให้มีสิทธิในการได้รับบำนาญของสามีครอบคลุมถึงภรรยา และมอบหน้าที่ให้สตรีเป็นผู้ดูแลผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกในครอบครัว ในปัจจุบันรัฐบาลท้องถิ่นของญี่ปุ่นมีหน้าที่ในการจัดทำแผนสุขภาพและสวัสดิการแก่ผู้สูงอายุ ปัญหาคือสตรีมีสิทธิเข้าร่วมในการวางแผนมากน้อยเพียงใด ผู้มีบทบาทสำคัญในการกำหนดนโยบายได้แก่องค์กรในระดับเทศบาล เมืองและหมู่บ้าน องค์กรเหล่านี้มีสตรีเป็นสมาชิกเพียงร้อยละ ๕.๖ เท่านั้น ส่วนในรัฐสภา มีสตรีเป็นวุฒิสมาชิกเพียงร้อยละ ๑๔.๗ และเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรร้อยละ ๒๔ แต่แม้ว่าประเทศญี่ปุ่นจะมีสตรีเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแต่สตรีญี่ปุ่นก็มีอำนาจในการตัดสินใจในการดำเนินนโยบายเกี่ยวกับผู้สูงอายุในสังคมน้อยมาก ปัญหาผู้สูงอายุจึงยังเป็นปัญหาสำคัญในประเทศญี่ปุ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาผู้สูงอายุในส่วนที่เกี่ยวกับสตรี

การศึกษาดูงาน

ด้านการจัดสวัสดิการสังคมเพื่อการฟื้นฟูและช่วยเหลือคนพิการแห่งญี่ปุ่น
และการหารือร่วมกับผู้บริหารองค์กรเพื่อการฟื้นฟูและช่วยเหลือคนพิการแห่งญี่ปุ่น
(Japanese Society for Rehabilitation of Persons with Disabilities (JSRPD))
เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับการช่วยเหลือคนพิการระหว่างไทยกับญี่ปุ่น

คณะกรรมการการสวัสดิการสังคม สภาผู้แทนราษฎร ได้การเข้าพบ
นายเรียวสุเกะ มะทสึอิ (Ryousuke Matsui) รองประธานองค์กรเพื่อการฟื้นฟูและช่วยเหลือคน
พิการแห่งญี่ปุ่น Japanese Society for Rehabilitation of Persons with Disabilities (JSRPD)
ในวันจันทร์ที่ ๑๔ กันยายน ๒๕๕๒ โดยมี นางสาวอลิสสา เวชัสต์ เป็นผู้แปล ปรากฏผลการ
หารือ ดังนี้

องค์กรเพื่อการฟื้นฟูและช่วยเหลือคนพิการแห่งญี่ปุ่น ได้ก่อตั้งขึ้นเมื่อวันที่ ๒๕ กันยายน
พ.ศ. ๒๕๐๗ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นองค์กรที่ช่วยเหลือ ฟื้นฟู คนพิการทั้งในประเทศญี่ปุ่น
และในต่างประเทศ โดยองค์กรนี้มุ่งช่วยเหลือ ฟื้นฟู คนพิการในทุกๆด้านเท่าที่จะสามารถ
ดำเนินการได้ ตลอดจนเป็นองค์กรที่ทำการวิจัย ค้นคว้า เก็บข้อมูล ให้รางวัลและประสานความ
ร่วมมือระหว่างประเทศอันเกี่ยวกับคนพิการอีกด้วย

องค์กรเพื่อการฟื้นฟูและช่วยเหลือคนพิการแห่งญี่ปุ่นมี นายโมโตเมะ อิกะสุมิ เป็น
ประธานขององค์กรคนทีหนึ่ง และในเดือนเมษายน พ.ศ. ๒๕๒๕ เจ้าฟ้าชายอิตาชิ ทรงรับองค์กร
นี้ไว้ในพระบรมราชานุเคราะห์จนถึงปัจจุบัน

LI RT

กิจกรรมขององค์กร

กิจกรรมต่างๆขององค์กรเพื่อการฟื้นฟูและช่วยเหลือคนพิการแห่งญี่ปุ่นในปัจจุบันมีอยู่ด้วยกันหลายประการ เช่น

๑. โครงการประชาสัมพันธ์และศึกษาการเพื่อการฟื้นฟูของคนพิการ
๒. โครงการประสานความร่วมมือระหว่างประเทศในการฟื้นฟูคนพิการ
๓. โครงการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ระดับนานาชาติ
๔. โครงการวิจัย และข้อมูลการให้บริการที่เกี่ยวกับการฟื้นฟูคนพิการ
๕. โครงการการให้ความร่วมมือระหว่างองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการฟื้นฟูคนพิการ
๖. โครงการการบริหารจัดการการสวัสดิการสังคมแห่งชาติในด้านคนพิการ

จำนวนผู้พิการในประเทศญี่ปุ่น

เมื่อพิจารณาถึงบทนิยามของผู้พิการแล้วจะเห็นได้ว่าในแต่ละประเทศมีการจำกัดความหมายของคำว่าผู้พิการที่แตกต่างกันทำให้ตัวเลขทางสถิติของจำนวนผู้พิการในแต่ละประเทศมากน้อยแตกต่างกัน เช่น ในสหรัฐอเมริกา ได้ให้คำจำกัดความของผู้พิการรวมถึงผู้ที่มีอาการปวดหลังเรื้อรัง ทำให้ตัวเลขของผู้พิการมีจำนวนมากถึงร้อยละ ๒๐ ของจำนวนประชากรทั้งประเทศ และเมื่อพิจารณาในประเทศไทยจะเห็นได้ว่ามีจำนวนผู้พิการอยู่ที่ร้อยละ ๒ ของจำนวนประชากรทั้งประเทศซึ่งเป็นจำนวนที่น้อยกว่าความเป็นจริงหากพิจารณาจากคำนิยามของผู้พิการในประเทศอื่นๆ

เมื่อพิจารณาจากคำนิยามของผู้พิการในประเทศญี่ปุ่นจะเห็นได้ว่า ประเทศญี่ปุ่นได้แบ่งคนพิการออกเป็น ๓ ประเภทเหมือนในประเทศไทย แต่ได้ขยายความของผู้พิการแต่ละประเภทออกไปอย่างกว้างขวางกว่าประเทศไทย กล่าวคือ

๑. ผู้พิการทางด้านร่างกาย ในความหมายของผู้พิการทางด้านร่างกายนี้ ก็เป็นอันที่ทราบโดยทั่วกันว่าเป็นผู้ที่มีความบกพร่องทางร่างกาย ไม่ว่าจะเป็นตา หู หรืออวัยวะอย่างใดอย่างหนึ่ง อย่างไรก็ตามในประเทศญี่ปุ่นได้ให้ความหมายรวมถึงคนชราที่ไม่สามารถช่วยเหลือตนเอง

นอกจากนี้ยังรวมถึงความพิการของอวัยวะภายใน เช่น หัวใจ อีกด้วย เมื่อพิจารณาจากความพิการตามที่ได้นำเรียนมาก่อนนี้แล้วทำให้ผู้พิการในประเภทนี้ในประเทศญี่ปุ่นมีจำนวนอยู่ที่ประมาณ ๓,๘๘๓,๐๐๐ คน (สามล้านแปดแสนแปดหมื่นสามพันคน)

LIR.T

๒. ผู้พิการทางด้านปัญญา ในความหมายของผู้พิการด้านนี้คือผู้ที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา อันได้แก่ ผู้ที่มีความบกพร่องทางสมองส่งผลให้ไม่สามารถใช้ชีวิตประจำวันได้ตามปกติ ผู้พิการในประเภทนี้ในประเทศไทยมีจำนวนอยู่ที่ประมาณ ๕๔๗,๐๐๐ คน (ห้าแสนสี่หมื่นเจ็ดพันคน)

๓. ผู้พิการทางจิต ในความหมายของผู้พิการด้านนี้คือบุคคลที่มีความบกพร่องทางจิต อาจหมายถึงผู้ป่วยทางจิตด้วย ผู้พิการในประเภทนี้ในประเทศไทยมีจำนวนอยู่ที่ประมาณ ๓,๐๒๘,๐๐๐ คน (สามล้านสองหมื่นแปดพันคน)

ดังนั้น ในประเทศไทยจะมีผู้พิการทั้งสามประเภทรวมทั้งสิ้น ๗,๒๓๘,๐๐๐ คน (เจ็ดล้านสองแสนสามหมื่นแปดพันคน) โดยคิดเป็นร้อยละ ๕.๗ ของประชากรทั้งประเทศ อย่างไรก็ตาม แม้จำนวนผู้พิการจากการสำรวจทางสถิติในประเทศไทยจะคิดเป็นร้อยละ ๕.๗ ของประชากรทั้งประเทศ แต่ผู้พิการที่เข้าถึงสิทธิประโยชน์ที่ได้รับจากรัฐบาลญี่ปุ่นด้วยการออกบัตรประจำตัวผู้พิการมีเพียง ร้อยละ ๒ ของประชากรทั้งประเทศ เท่านั้น

เจตนารมณ์ของกฎหมายเกี่ยวกับผู้พิการ

เมื่อประเทศไทยมีจำนวนผู้พิการที่อยู่ในระดับสูงเช่นนี้ จึงมีความจำเป็นต้องออกกฎหมายเพื่อรับรองและคุ้มครองสิทธิต่างๆของผู้พิการ ซึ่งเจตนารมณ์ของกฎหมายสำหรับผู้พิการที่ได้รับการแก้ไขปรับปรุงใน พ.ศ. ๒๕๔๗ คือ

๑. กฎหมายสำหรับคนพิการในประเทศไทยเป็นกฎหมายที่กำหนดแผนและขั้นตอนการพัฒนาระบบสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน ซึ่งแผนงานล่าสุดกำหนดระยะเวลาการพัฒนาไว้ ๑๐ ปี โดยแบ่งเป็น ๒ ช่วง กล่าวคือในช่วง ๕ ปีแรกนั้น รัฐบาลหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จภายใน ๕ ปีแรกนี้ ในช่วงเวลาที่เหลือเป็นแนวทางในการปฏิบัติเพื่อพัฒนาต่อไป ในส่วนนี้จะเป็นการสนับสนุนการดูแลผู้พิการ โดยแยกย่อยเป็นระดับประเทศ จังหวัด ตำบล หมู่บ้าน หรืออาจเป็นกรณีการสร้างศูนย์ดูแลผู้พิการ เป็นต้น

๒. จัดตั้งสภาส่งเสริมและสนับสนุนคนพิการ

๓. การจัดสัปดาห์ผู้พิการ โดยจะจัดขึ้นประมาณวันที่ ๓ ถึง ๕ ธันวาคมของทุกๆปี

๔. การจัดทำร่างกฎหมายเพื่อคนพิการ

๕. อื่นๆ

LI RT

แนวคิดพื้นฐานสำหรับผู้พิการในประเทศญี่ปุ่น

แนวคิดพื้นฐานของแผนพัฒนาผู้พิการในประเทศญี่ปุ่นนั้น มุ่งเน้นให้สังคมยอมรับผู้พิการ ตลอดจนให้ความเคารพ นับถือแก่สิทธิและหน้าที่ของผู้พิการ โดยพยายามสร้างให้เกิดความเท่าเทียมกันระหว่างผู้พิการกับบุคคลปกติในสังคม

กฎหมายที่เกี่ยวกับงานด้านสวัสดิการสังคม

กฎหมายที่เกี่ยวกับงานด้านสวัสดิการสังคม เป็นกฎหมายที่มุ่งเน้นและสนับสนุนให้คนพิการสามารถใช้ชีวิตได้อย่างเช่นคนปกติ โดยประกาศใช้ในปี ๒๕๔๘ โดยสาระสำคัญในการประกาศก็เพื่อเป็นการสนับสนุนให้ผู้พิการได้รับการบริการที่จำเป็นตามสภาพความพิการแต่ละประเภท โดยระบบการให้บริการต้องมีความเป็นเอกภาพไม่มีการเลือกปฏิบัติ ทั้งยังให้การสนับสนุนผู้พิการด้วยสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆด้วย

หลักการพื้นฐานเกี่ยวกับกฎหมายที่มุ่งเน้นและสนับสนุนให้คนพิการสามารถใช้ชีวิตได้อย่างเช่นคนปกติ เป็นอำนาจขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งจะต้องดำเนินการกำหนดแผนงานการพัฒนาในระยะ ๓ ปี นับแต่การประกาศใช้กฎหมาย และองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องให้คำปรึกษากับหน่วยงานหรือองค์กรที่ดำเนินงานเกี่ยวกับผู้พิการหรืองานด้านสังคมอย่างอื่นด้วย

กฎหมายแรงงาน

ผู้พิการที่สามารถทำงานด้วยการเป็นลูกจ้างบริษัท หรือห้างร้านต่าง ๆ นั้น ได้รับการสนับสนุนจากระบบงานที่รัฐกำหนดให้ และค่าทดแทนหรือค่าปรับที่รัฐเรียกเก็บจากบริษัทหรือห้างร้านที่ปฏิเสธการเข้าทำงานของผู้พิการ โดยในส่วนนี้ได้มีกฎหมายการสนับสนุนการทำงานของผู้พิการรองรับอยู่

ในประเด็นการจ้างแรงงานผู้พิการในประเทศญี่ปุ่นนั้น หากบริษัทหรือห้างร้านใดมีอัตราการจ้างงานพนักงานปกติจำนวนทุกๆ ๕๐ คน บริษัทหรือห้างร้านนั้นๆ จะต้องดำเนินการจ้างลูกจ้างผู้พิการจำนวน ๑ คน ซึ่งการจ้างผู้พิการในการทำงานนี้ต้องพิจารณาจากศักยภาพของผู้พิการด้วย ทั้งยังต้องมีการปฏิบัติงานจริงก่อนการการทำงาน อย่างไรก็ตามหากบริษัทหรือห้างร้านใดมีจำนวนพนักงานมากกว่า ๕๐ คน แต่ไม่มีความประสงค์จะจ้างแรงงานผู้พิการ บริษัทหรือห้างร้านนั้นๆ ต้องจ่ายค่าทดแทนหรือค่าปรับให้กับรัฐเพื่อนำรายได้ในส่วนนี้ไปดูแลผู้พิการแทน โดยในปัจจุบันกองทุนเพื่อคนพิการที่ได้รับจากค่าทดแทนหรือค่าปรับนี้มีประมาณ ๗๐๐

ล้านบาท ซึ่งเงินที่ได้รับมานี้จะได้นำไปสร้างศูนย์ดูแลผู้พิการ หรือบางกรณีนำไปใช้เพื่อการจ้างคนดูแลผู้พิการอีกด้วย

ในการที่จะเป็นผู้ดูแลผู้พิการในประเทศญี่ปุ่นจำเป็นต้องได้รับการฝึกอบรมก่อน โดยให้เริ่มฝึกปฏิบัติงานในสถานที่จริงเลย

กฎหมายด้านการศึกษา

ในประเด็นการให้การศึกษาสำหรับผู้พิการนั้นมีความจำเป็นต้องใช้ระบบการศึกษาแบบพิเศษเพื่อให้ความเท่าเทียมกับคนปกติ ทั้งนี้ พื้นฐานของกฎหมายด้านการศึกษาได้ถูกแก้ไขในปี ๒๕๔๕

เนื่องจากการจัดการศึกษาสำหรับผู้พิการนั้น จำเป็นต้องจัดการศึกษาพิเศษ หรือ โรงเรียนที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะ แต่อย่างไรก็ตาม โรงเรียนที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะเช่นนี้ในประเทศญี่ปุ่นก็ยังมีไม่มากพอ ทำให้ในปัจจุบันยังต้องเรียนร่วมกับคนปกติ ซึ่งรัฐบาลได้พยายามผลักดันให้เกิดความเท่าเทียมกันให้มากที่สุด นอกจากนี้ในประเด็นการศึกษายังต้องได้รับความร่วมมือจากชุมชนด้วย

กฎหมายอื่นๆที่เกี่ยวข้อง

กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการสนับสนุนสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการในประเทศญี่ปุ่นนอกจากที่กล่าวมาข้างต้นยังมีอีก เช่น กฎหมายที่เกี่ยวกับการคมนาคม กฎหมายที่เกี่ยวกับการก่อสร้างสิ่งสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานสำหรับเด็ก คนชรา และผู้พิการ ซึ่งกฎหมายที่เกี่ยวข้องนี้ได้รับการแก้ไขให้มีความทันสมัยในปี ๒๕๔๕ โดยกฎหมายอื่น ๆ นี้จะมีลักษณะที่พยายามช่วยอำนวยความสะดวกให้ผู้พิการสามารถดำรงชีวิตเป็นปกติ และเป็นแนวทางในการปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการในอนาคต โดยเป้าหมายของการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการ ได้แก่ ยานพาหนะ ถนน ลานจอดรถ สวนสาธารณะ ตลอดจนอาคารบ้านเรือนต่างๆ

เบี้ยยังชีพสำหรับผู้พิการ

เพื่อเป็นหลักประกันสำหรับการดำรงชีวิตของผู้พิการ รัฐบาลญี่ปุ่นได้จัดสรรงบประมาณสำหรับการดูแลผู้พิการเพื่อลดความยากลำบากในการดำรงชีวิต โดยหากผู้พิการรายใดไม่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้ รัฐบาลจะจ่ายเงินเบี้ยยังชีพคนพิการให้รายละ ๘๔,๐๐๐ เยน หรือ

LIRT

ประมาณ ๓๑,๐๘๐ บาท ต่อเดือน แต่หากเป็นผู้พิการทางด้านสมองและไม่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้ รัฐบาลจะจ่ายเบี้ยยังชีพให้กับคนพิการประเภทนี้ประมาณ ๖๖,๐๐๐ เยน หรือประมาณ ๒๗,๐๐๐ บาทต่อเดือน

อย่างไรก็ตามแม้มีการจ่ายเบี้ยยังชีพผู้พิการให้กับผู้พิการแต่ก็ยังไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้ เนื่องจากค่าครองชีพในประเทศญี่ปุ่นสูงมาก การจ่ายเบี้ยยังชีพจึงเป็นเพียงการบรรเทาปัญหาเท่านั้น

การเข้าพบผู้บริหารองค์กรเพื่อการฟื้นฟู
และช่วยเหลือคนพิการแห่งญี่ปุ่น

LI RT

การเข้าเยี่ยมชมการระแอกอัครราชทูตไทยประจำกรุงโตเกียว

คณะกรรมการการสวัสดิการสังคม สภาผู้แทนราษฎร เข้าพบ นายสุวิทย์ สิมะสกุล เอกอัครราชทูตไทยประจำกรุงโตเกียว ในวันอังคารที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๕๒ ณ ที่ทำการเอกอัครราชทูตไทยประจำกรุงโตเกียว เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับงานด้านสวัสดิการสังคมของประเทศญี่ปุ่น ปราบกฏผลการหารือร่วมกันดังนี้

การเมืองการปกครอง

รูปแบบการปกครอง ระบอบเสรีประชาธิปไตยภายใต้รัฐธรรมนูญ โดยมีรัฐสภาเป็นสถาบันสูงสุดของรัฐ และมีนายกรัฐมนตรีเป็นหัวหน้ารัฐบาล นอกจากนี้ตามรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันได้มีการบัญญัติไว้ว่าสมเด็จพระจักรพรรดิทรงเป็นสัญลักษณ์ของประเทศ มิใช่องค์ประมุขและไม่มีอำนาจในการบริหารประเทศ รัฐธรรมนูญ ประกาศใช้เมื่อวันที่ ๓ พฤษภาคม ๒๔๕๐ (ค.ศ. ๑๙๔๗) ขณะนี้ สมเด็จพระจักรพรรดิอากิฮิโตะ (His Majesty Emperor Akihito) เป็นประมุข

รัฐบาลญี่ปุ่นกำลังเร่งแก้ปัญหาเศรษฐกิจภายในประเทศที่ถดถอยอย่างรุนแรง นายกรัฐมนตรีทาโร อะโซ ประกาศยุบสภา เมื่อ ๒๑ กรกฎาคม ๒๕๕๒ และกำหนดเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ในวันที่ ๓๐ สิงหาคม ๒๕๕๒ นี้ โดยจากสถานการณ์ทางการเมืองที่ผ่านมาที่พรรคเสรีประชาธิปไตย (Liberal Democratic Party: LDP) ได้รับความนิยมน้อยลงมาก

LIRT

เมื่อเปรียบเทียบกับพรรคประชาธิปไตยญี่ปุ่น (Democratic Party of Japan: DPJ) ซึ่งเป็นพรรคฝ่ายค้าน ทำให้หลายฝ่ายเชื่อมั่นว่าแนวโน้มที่ผู้นำการเมืองในรัฐบาลญี่ปุ่นจะ“เปลี่ยนขั้ว”โดยมี DPJ เป็นแกนนำในการจัดตั้งรัฐบาลมีสูงมาก

รัฐสภา เรียกชื่อว่า “สภาโคเอท” ประกอบด้วย สภาผู้แทนราษฎร (House of Representatives) ซึ่งมีสมาชิก ๔๘๐ คน มาจากการเลือกตั้งทั่วประเทศมีวาระการดำรงตำแหน่ง ๔ ปี และวุฒิสภา (House of Councillors) ซึ่งมีสมาชิก ๒๔๒ คน มีวาระในการดำรงตำแหน่ง ๖ ปี โดยเลือกตั้งจำนวนครึ่งหนึ่งสลับกันไปทุก ๓ ปี

การปกครองท้องถิ่น

ญี่ปุ่นแบ่งเขตการปกครองท้องถิ่นออกเป็น ๔๗ จังหวัด (Prefecture) ซึ่งรวมกรุงโตเกียว (Tokyo Metropolis) ด้วย การปกครองส่วนท้องถิ่นภายในจังหวัดแยกออกเป็น นคร เมือง และหมู่บ้าน ยกเว้นกรุงโตเกียวที่มีเขตการปกครอง เฉพาะในส่วนใจกลาง ๒๓ เขต นอกเหนือไปจากเขตชานกรุง ซึ่งประกอบด้วย ๒๗ นคร ๕ เมือง และ ๘ หมู่บ้าน รัฐบาลญี่ปุ่นได้พยายามกระจายอำนาจการปกครองไปสู่ท้องถิ่น โดยผู้ว่าราชการจังหวัด นายกเทศมนตรีของนครขนาดใหญ่ ของเมืองและของหมู่บ้านตลอดจนสมาชิกสภาส่วนท้องถิ่นทุกระดับมาจากการเลือกตั้ง

การเลือกตั้ง สภาผู้แทนราษฎรมีการเลือกตั้งครั้งล่าสุดเมื่อ ๓๐ สิงหาคม ๒๕๕๒

พรรคการเมืองของประเทศญี่ปุ่น

รัฐบาลประเทศญี่ปุ่นมีการปกครองระบอบประชาธิปไตย พลเมืองวัยรุ่นบรรลุนิติภาวะทุกคนมีสิทธิลงคะแนนเสียงและลงสมัครรับเลือกตั้งระดับชาติและระดับภูมิภาค พรรคการเมืองใหญ่มี ๖ พรรคพรรคที่เข้มแข็งที่สุดคือ พรรคประชาธิปไตย (ลิเบอร์ลเดโมแครติก पार्टी) ซึ่งเป็นพรรครัฐบาลมาตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๔๘

พรรคการเมือง ที่สำคัญ คือ พรรคเสรี เรียกย่อ ๆ ว่า Party หรือ LDP ซึ่งครองอำนาจและบริหารประเทศมาอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๔๘ (ค.ศ. ๑๙๕๕) (เว้นไปช่วงสั้น ๆ ในปี พ.ศ. ๒๕๓๖ (ค.ศ. ๑๙๙๓) เท่านั้น) ในปัจจุบัน รัฐบาลญี่ปุ่นเป็น รัฐบาลผสม ระหว่าง พรรคเสรีประชาธิปไตย และพรรคโคเมโต

LIIRT

รัฐสภา เรียกชื่อว่า “สภาไดเอท” ประกอบด้วย สภาผู้แทนราษฎร ซึ่งมีสมาชิก ๔๘๐ คน มาจากการเลือกตั้งทั่วประเทศ มีวาระการดำรงตำแหน่ง ๔ ปี และวุฒิสภา ซึ่งมีสมาชิก ๒๕๒ คน มีวาระในการดำรงตำแหน่ง ๖ ปี โดยเลือกตั้งจำนวนครึ่งหนึ่งสลับกันไปทุก 3 ปี

- ประธานสภาผู้แทนราษฎร (Speaker of the House of Representatives) นายโยเฮ โคโนะ (Yohei Kono)
- ประธานวุฒิสภา (President of the House of Councillors) นางชิคาเกะ โออิกิ (Chikage Oogi)

การปกครองท้องถิ่น ญี่ปุ่นแบ่งเขตการปกครองท้องถิ่นออกเป็น ๔๗ จังหวัด (Prefecture) ซึ่งรวมกรุงโตเกียว (Tokyo Metropolis) ด้วย การปกครองส่วนท้องถิ่นภายในจังหวัดแยกออกเป็น นคร เมือง และหมู่บ้าน ยกเว้นกรุงโตเกียวที่มีเขตการปกครองเฉพาะในส่วนใจกลาง ๒๓ เขต นอกเหนือไปจากเขตชานกรุง ซึ่งประกอบด้วย ๒๗ นคร ๕ เมือง และ ๘ หมู่บ้าน ผู้ว่าราชการจังหวัด นายกเทศมนตรีของนครขนาดใหญ่ ของเมืองและของหมู่บ้าน ตลอดจนสมาชิกสภาส่วนท้องถิ่นทุกระดับมาจากการเลือกตั้ง

การเลือกตั้ง สภาผู้แทนราษฎรมีการเลือกตั้งครั้งล่าสุดเมื่อวันที่ ๕ พฤศจิกายน ๒๕๔๖ วุฒิสภามีการเลือกตั้งครั้งล่าสุด เมื่อวันที่ ๑๑ กรกฎาคม ๒๕๔๗ โดยจะมีการเลือกตั้งสมาชิกครั้งหนึ่ง ในทุก ๓ ปี

พรรคการเมือง พรรคการเมืองที่สำคัญ ได้แก่

๑. พรรคเสรีประชาธิปไตย (Liberal Democratic Party : LDP) เป็นพรรคแกนนำรัฐบาล
๒. พรรคนิว โคเมโต (New Komeito) เป็นพรรคร่วมรัฐบาล
๓. พรรคอนุรักษนิยมใหม่ (New Conservative Party หรือ Hoshushinto) เป็นพรรคร่วมรัฐบาล
๔. พรรคประชาธิปไตยแห่งญี่ปุ่น (Democratic Party of Japan : DPJ : Minshuto) แกนนำฝ่ายค้าน

LIRT

๕. พรรคสังคมนิยมประชาธิปไตยแห่งญี่ปุ่น (Social Democratic Party of Japan : SDP) เป็นพรรคฝ่ายค้าน

๖. พรรคคอมมิวนิสต์ (Japan Communist Party - JCP) เป็นพรรคฝ่ายค้าน

สถาบันนิติบัญญัติแห่งชาติของญี่ปุ่นเรียกว่า สภาไคเอ็ต ซึ่งประกอบด้วยสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา สมาชิกผู้แทนราษฎร ได้รับเลือกจากเขตเลือกตั้งท้องถิ่น สมาชิกวุฒิสภาเป็นการเลือกจากเขตเลือกตั้งของจังหวัดหรือเขตเลือกตั้งแห่งชาติ กฎหมายเกือบทุกฉบับต้องผ่านการเห็นชอบของทั้งสองสภา มีกฎหมายเพียงบางประเภทที่ต้องผ่านการตัดสินใจของสภาผู้แทนราษฎรในภายหลังหากสองสภาไม่เห็นชอบ นายกรัฐมนตรีเป็นสมาชิกของสภาไคเอ็ต และสภาไคเอ็ตทำการเลือกนายกรัฐมนตรีขณะ นายกรัฐมนตรีเป็นผู้แต่งตั้งคณะรัฐมนตรี แต่ละกระทรวงมีรัฐมนตรีแต่ละคนเป็นหัวหน้า รัฐบาลแห่งชาติรับผิดชอบเรื่องราวต่างๆที่ส่งผลกระทบต่อทั้งประเทศ ประเทศญี่ปุ่นแบ่งออกเป็น ๔๗ จังหวัด และแต่ละจังหวัดมีฝ่ายบริหารที่มาจากการเลือกตั้ง ทุกนครใหญ่ เมือง และแต่ละหมู่บ้านในแต่ละจังหวัดเลือกฝ่ายบริหารของตนเอง รัฐบาลระดับจังหวัดและระดับท้องถิ่นรับผิดชอบการบริหารในระดับของตน

การสร้างอาคารที่ทำการของสถานทูตหลังใหม่

ประเทศไทยได้มีการเตรียมการก่อสร้างอาคารที่ทำการของสถานทูตไทยหลังใหม่ เนื่องจากอาคารหลังเก่าทรุดโทรมมาก และไม่มีระบบป้องกันแผ่นดินไหว เมื่อเกิดแผ่นดินไหวชาวญี่ปุ่นนิยมไปอยู่ที่ปั้มน้ำมันเพื่อให้ปลอดภัย พร้อมทั้งมีข้าราชการไทย และญี่ปุ่นจำนวนมากขึ้น ใช้เวลาในการขออนุมัติประมาณ ๒ ปี เนื่องจากคิดเรื่องรูปแบบ และในการก่อสร้างได้รับงบประมาณเพียง ๖๐๐ ล้านบาท ขณะนี้ค่าเงินเพิ่มขึ้นทำให้การก่อสร้างต้องมีการปรับเปลี่ยนการดำเนินงาน ส่วนรูปแบบประเทศญี่ปุ่นเป็นผู้ออกแบบ

การเสนอข่าวสารของสื่อมวลชนในประเทศไทย

การเสนอข่าวสารของสื่อมวลชนในประเทศไทย มีผลกระทบต่อความเชื่อมั่นของนักลงทุนต่างชาติ จึงไม่มาลงทุนในประเทศไทย ซึ่งมีการเสนอข่าวในรูปแบบต่างๆ ที่ทำให้เกิดความสับสน ข้อมูลที่เสนอบางครั้งไม่เป็นความจริง และเมื่อเกิดประเด็นต่างๆ ขึ้น

LI RT

ชอบเชิญนักวิชาการหรืออาจารย์มาออกแสดงความคิดเห็นในประเด็นต่าง ๆ ทำให้ไม่น่าเชื่อถือต่อสายตาของต่างชาติ

ด้านเศรษฐกิจของประเทศไทยส่งออก/นำเข้าญี่ปุ่น

กรณีการปิดสนามบินสุวรรณภูมิ ทำให้การส่งออกชิ้นส่วนอุปกรณ์ต่าง ๆ ของประเทศญี่ปุ่นหยุดชะงักลง ซึ่งทำให้บางโรงงานต้องปิดลงไปหลายโรงงาน ทำให้ประเทศญี่ปุ่นไม่พอใจ

การเข้าเยี่ยมชมการระแอกอัครราชทูต
ไทยประจำกรุงโตเกียว

LI RT

ข้อสังเกตและข้อเสนอแนะจากการศึกษาฐาน

๑. ประเทศไทยมีความผูกพันระหว่างครอบครัวและสังคมมากกว่าประเทศญี่ปุ่น แต่ในอนาคตอาจลดน้อยลง และจะมีผู้สูงอายุมากขึ้น ควรจะเอาความสัมพันธ์ของครอบครัวและสังคมมาใช้ต่อไป และนำมาไว้ในระบบด้วยอีกทั้งควรที่จะผลักดันให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมมากยิ่งขึ้นในการดูแลผู้สูงอายุอาสาสมัคร

๒. ระบบเงินประกันสำหรับผู้สูงอายุในระยะยาวเป็นระบบที่ดี ประเทศไทยอาจจะนำไปปรับปรุง และพัฒนาให้เข้ากับประเทศไทยต่อไปได้ในอนาคต แต่ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นว่าจะเข้มแข็งหรือไม่ในการดำเนินการ

๓. การใช้ระบบธุรกิจมาใช้ในการให้บริการสุขภาพอาจจะเกิดปัญหา เช่นเดียวกับระบบประกันสังคมในประเทศไทย ซึ่งเกิดปัญหาในการให้บริการ คุณภาพของยา และมีการเอาเปรียบผู้ป่วย

๔. รัฐบาลญี่ปุ่นได้ให้ความสำคัญในการดูแลฟื้นฟูคนพิการในประเทศเป็นอย่างมาก จากแนวคิดในการจ่ายเบี้ยยังชีพผู้พิการแม้ว่าอาจไม่เพียงพอแต่ก็เป็นในจำนวนที่มากพอในการบรรเทาความเดือดร้อนซึ่งแตกต่างจากประเทศไทย ทั้งนี้อาจเพราะประเทศไทยมีการะดำนงงบประมาณที่จำกัด

๕. ด้านงบประมาณอุดหนุนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศญี่ปุ่นนั้น พิจารณาจากรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเอง ซึ่งรัฐบาลญี่ปุ่นมีความประสงค์ที่จะให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความเท่าเทียมกันคือ หากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใดมีรายได้มาก รัฐบาลก็จะอุดหนุนน้อย ส่วนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใดมีรายได้น้อยรัฐบาลกลางก็อุดหนุนงบประมาณมาก เป็นต้น อย่างไรก็ตามเห็นได้ว่าในเมืองใหญ่ก็ยังสามารถให้บริการประชาชนได้ดีกว่าเมืองเล็กอยู่ดี ทั้งนี้ทั้งนั้นขึ้นอยู่กับแนวคิดและนโยบายของผู้บริหารของท้องถิ่นเอง

๖. การนิยามความหมายผู้พิการในประเทศญี่ปุ่นนั้นมีความหมายครอบคลุมในทุกระดับไม่ว่าจะเป็นทางกายภาพ ทางปัญญา หรือทางจิต ซึ่งแตกต่างจากประเทศไทยซึ่งมีการนิยามและให้ความสำคัญเฉพาะผู้พิการทางกายภาพเท่านั้น ดังนั้นแล้ว เราควรที่จะต้อง

LIART

พิจารณาในมิติที่หลากหลายมากยิ่งขึ้น รวมถึงกลุ่มของผู้พิการที่มีความหมายกว้างขึ้นด้วย และผลักดันแนวคิดที่ว่าผู้พิการนั้นต้องได้รับการดูแลที่เหมือนกันทุกที่ไม่ว่าจะอยู่ที่ใดก็ตาม

๑. ประเทศไทยควรที่จะให้มีการศึกษาและมีการประชาสัมพันธ์ให้มากขึ้น ในส่วนทั้งปัญหาคนพิการ และผู้สูงอายุ และปัญหาทั้งสองกลุ่มนี้ไม่ควรที่จะนำมาพิจารณา ในลักษณะที่แยกออกจากกัน เพราะปัญหาทั้งสองนั้นมีความคล้ายคลึงกันมากในหลาย ๆ เรื่อง และควรที่จะถูกนำมาประสานแก้ไขปัญหาทั้งสองไปพร้อมกัน

บทสรุปและประโยชน์ที่จะได้รับ

การศึกษาดูงานของคณะกรรมการการสวัสดิการสังคม สภาผู้แทนราษฎร ณ ประเทศญี่ปุ่น ระหว่างวันศุกร์ที่ ๑๑ – วันอังคารที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๕๒ ได้สำเร็จลุล่วงตาม วัตถุประสงค์ด้วยดี ด้วยความร่วมมือและความอนุเคราะห์จากกระทรวงการต่างประเทศ สถานเอกอัครราชทูตไทย ณ กรุงโตเกียว

ในการศึกษาดูงานด้านสวัสดิการสังคมครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อการแลกเปลี่ยน ความคิดเห็น ประสบการณ์ แนวคิด นโยบายและแนวทางการส่งเสริมด้านสวัสดิการสังคม ให้แก่ประชาชน เพื่อนำข้อมูลมาพัฒนางานด้านสวัสดิการสังคมของไทย ซึ่งการศึกษาดูงานใน ครั้งนี้ พบว่า การจัดสวัสดิการสังคม โดยเฉพาะสวัสดิการสังคมเกี่ยวกับการดูแลผู้สูงอายุ และคนพิการ ซึ่งทางประเทศญี่ปุ่นให้ความสำคัญเป็นอย่างมาก มีการจัดตั้งศูนย์ดูแลผู้สูงอายุ และการจ้างงานคนพิการในสถานผู้ประกอบการ โดยให้ค่าตอบแทนในการทำงานสูงเพื่อให้ สอดคล้องกับค่าครองชีพในประเทศญี่ปุ่น

นอกจากนี้ในการดูแลและฟื้นฟูคนพิการในประเทศญี่ปุ่น มุ่งเน้นให้สังคมญี่ปุ่น ยอมรับสิทธิและหน้าที่ของคนพิการให้มีความเท่าเทียมกับคนปกติ โดยมุ่งหวังให้เกิดความ ร่วมมือของชุมชน และองค์กรต่างๆ ในการดูแลและฟื้นฟูคนพิการ ทั้งนี้ รวมถึงผู้สูงอายุด้วย โดยมี เป้าหมายให้ผู้พิการสามารถอยู่รวมกันกับคนปกติให้ได้มากที่สุด และในประเด็นด้านกฎหมาย นั้น ประเทศญี่ปุ่นไม่นิยมการเปลี่ยนแปลงทางกฎหมายอย่างบ่อยครั้ง แต่จะนิยมให้มีการเปลี่ยนแปลงทางสังคมก่อนและจึงเปลี่ยนแปลงกฎหมายตามมาอีกครั้ง ดังนั้น การฟื้นฟูและ พัฒนาคคนพิการจึงพัฒนามาก่อนการพัฒนาในด้านกฎหมาย และในปัจจุบันรัฐบาลญี่ปุ่นพยายาม สร้างความเท่าเทียมกันระหว่างคนปกติและคนพิการ นอกจากนี้ยังพยายามให้ความรู้ความเข้าใจ

และพยายามสร้างจิตสำนึกว่าคนพิการมิได้อยู่ห่างไกลจากตัวเราเอง ซึ่งกรณีนี้รัฐบาลญี่ปุ่นพยายามสนับสนุนให้มีการใช้ภาษามือ เป็นต้น ในส่วนของงบประมาณในการจัดสวัสดิการสังคมของประเทศญี่ปุ่นนี้รัฐบาลได้จัดสรรงบประมาณไว้ประมาณร้อยละ ๑ ของงบประมาณรายจ่ายประจำปี

จากการศึกษาดูงาน ณ ประเทศญี่ปุ่นในครั้งนี้ ทำให้คณะกรรมการธิการสวัสดิการสังคม สภาผู้แทนราษฎร ได้รับข้อมูลที่เป็นความรู้และเป็นประโยชน์อย่างมาก และจะได้นำแนวความคิดที่ได้ศึกษาดูงานในเรื่องดังกล่าวมาประยุกต์ใช้กับระบบการให้บริการด้านสวัสดิการสังคม และสามารถนำมาปรับปรุงแก้ไขปัญหา อันจะก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่องานด้านสวัสดิการสังคมในประเทศไทยและคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชนต่อไป

รายชื่อคณะเดินทางของคณะกรรมการการสวัสดิการสังคม
เดินทางไปศึกษางานด้านการสวัสดิการสังคม ณ ประเทศญี่ปุ่น
ระหว่างวันศุกร์ที่ ๑๑ - วันอังคารที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๕๒

๑. นายสมชัย เจริญช่าง	ประธานคณะกรรมการ
๒. นาวาตรี สุธรรม ระหงษ์	รองประธานคณะกรรมการ คนที่หนึ่ง
๓. นายสุทธิชัย จรูญเนตร	รองประธานคณะกรรมการ คนที่สอง
๔. นายอิสมาแอล เบญจอิบรอฮีม	รองประธานคณะกรรมการ คนที่สาม
๕. นายนิยม วิวรรณดิษฐกุล	ที่ปรึกษาคณะกรรมการ
๖. นางสาวอรอนงค์ กาญจนชูศักดิ์	โฆษกคณะกรรมการ
๗. นายฉัตรพล ตันเจริญ	โฆษกคณะกรรมการ
๘. นางอรอนงค์ คล้ายนง	เลขานุการคณะกรรมการ
๙. นายธนาธร โล่ห์สุนทร	ผู้ช่วยเลขานุการคณะกรรมการ คนที่หนึ่ง
๑๐. นายสนอง เทพอักษรณรงค์	ผู้ช่วยเลขานุการคณะกรรมการ คนที่สอง
๑๑. นายเจรจา เทียงธรรม	ผู้ช่วยเลขานุการคณะกรรมการ คนที่สาม
๑๒. รองศาสตราจารย์ วุฒิสาร ตันไชย	ที่ปรึกษาประจำคณะกรรมการ
๑๓. นางสาวอุไร อนันตสิน	นักวิชาการประจำคณะกรรมการ
๑๔. นายจริยวัตร เจริญช่าง	นักวิชาการประจำคณะกรรมการ
๑๕. นายทวี ปิยะพัฒนา	เลขานุการประจำคณะกรรมการ
๑๖. นางสาวณิชชา บุรณสิงห์	วิทยากร ๖
๑๗. นายพูนเพิ่ม กฤษณะวณิช	นิติกร ๕

